

Õppeprogrammide kirjelduste koostajate nõustamine 3/4

Projekt "Keskkonnahariduslike õppeprogrammide kirjelduste hindamine"

- 1. 11. septembril veebis 15.00 – 16.00
- 2. 10. oktoobril veebis 15.00 – 16.00
- 3. 10. novembril veebis 15.00 – 16.00**
- 4. 10. detsembril veebis 15.00 – 16.00

Ana Valdmann ja Annelie Ehlvest

„Õpetaja!

Ära ütle seda, mida õpilane ise võib öelda;

ära näita seda, mida õpilane ise võib näidata;

ära tee seda, mida õpilane ise võib teha“.

J. Käis (1885 - 1950)

Reedel, 17. oktoobril teavitasime Teid kirja teel, [keskkonnahariduse portaali](#) ja [EKHÜ kodulehe](#) vahendusel:

Peame vajalikuks juhtida veelkord tähelepanu, et **hindame ainult keskkonnahariduslikke õppeprogramme.**

Seoses sellega, peame vajalikuks lisada kvaliteedikriteeriumite ja ka hindamisvormi sissejuhatusse meeldetuletava lõigu: **Keskkonnahariduslik õppeprogramm avab inimese seoseid ümbritseva keskkonnaga ning kujundab positiivset suhtumist loodusesse (mõtestatud looduskontakti loomine) ja keskkonnahoidlikku käitumist (kestliku arengu toetamine).**

Teadmiseks, et 2025. aasta lõpus soovime muuta mõne kvaliteedikriteeriumi sõnastust (mitte sisu) nii, et praegu sageli esinevaid puudusi edaspidi vältida. Selleks, et keskkonnahariduslik seos oleks õppeprogrammis kindlalt olemas, oleks uus sõnastus nii:

2.1. On loetletud, milliste *keskkonnateadlikkust suurendavate* õpitulemuste (teadmised, oskused, hoiakud) saavutamist programm toetab;

2.2. On selgelt kirja pandud programmi temaatika seosed *läbiva teemaga Keskkond ja jätkusuutlik areng - kuidas käsitletakse seostatult looduse ja inimese suhteid (sotsiaalne, kultuuriline ja/või majanduslik vaatenurk).*

Kus veel on kvaliteedikriteeriumites sõnastust muudetakse:

Keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kvaliteedi kriteeriumite loetelu

1. Õppeprogrammi nimetus/pealkiri, lühitutvustus ja üldandmed

Õppeprogrammi nimetus/pealkiri, lühitutvustus ja üldandmed annavad kõikidele huvitatud osapooltele – nii õpetajale (kes asub otsustama, kas õppeprogramm on sobiv tema õpilastele) kui ka programmis osalevatele õpilastele ja nende vanematele – vajalikku üldinfot.

Kriteeriumid:

- 1.1. Programmi nimetus/pealkiri annab selge ülevaate programmi teemast;
- 1.2. Õppeprogrammi lühikirjeldus on antud selges sõnastuses;
- 1.3. Programmi sihtrühm on kirjeldatud: kooliaste, osalejate vanus, õppekeel, soovitatav grupi suurus jms. Programmi sihtrühmaks saab olla ainult üks kooliaste;
- 1.4. On märgitud programmi ajaline kestus ja sobiv toimumise aeg/ajastus;
- 1.5. On märgitud õppeprogrammi läbiviimise koht (keskuses, koolis, matkarajal vms), matkaraja pikkus km;
- 1.6. On märgitud õppekeskkonna eripärad (kitsad trepid, laudtee, hakkpuidurada, künklik maastik, soine ala vms);
- 1.7. On loetletud vajalik varustus (peakate, joogivesi oma pudeliga, kummikud, kirjutusvahendid, võileivad vms), mida õpilased õppekäigul vajavad.

Aprill 2025

Keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kvaliteedi kriteeriumite loetelu

1. Õppeprogrammi pealkiri, kokkuvõttev kirjeldus ja üldandmed

Õppeprogrammi pealkiri, kokkuvõttev kirjeldus (kuvatakse keskkonnaharidus.ee portaalis pildi kõrval) ja üldandmed annavad vajaliku üldinfo kõikidele huvitatud osapooltele – nii õpetajale (kes asub otsustama, kas õppeprogramm on sobiv tema õpilastele) kui ka programmis osalevatele õpilastele ja nende vanematele.

Kriteeriumid:

- 1.1. Programmi pealkiri on kooskõlas programmi sisuga;
- 1.2. Õppeprogrammi kokkuvõttev kirjeldus on kooskõlas programmi sisuga;
- 1.3. Programmi sihtrühm on kirjeldatud: kooliaste (osalejate vanus), õppekeel, soovitatav grupi suurus jms. Programmi sihtrühmaks saab olla ainult üks kooliaste;
- 1.4. On märgitud programmi ajaline kestus ja sobiv toimumise aeg/ajastus;
- 1.5. On märgitud õppeprogrammi läbiviimise koht (keskuses, koolis, matkarajal vms);
- 1.6. On loetletud vajalik varustus (kummikud, peakate, joogivesi, kirjutusvahendid, võileivad vms), mida osalejad peavad ise kaasa võtma.

Oktoober 2025

Kus veel on kvaliteedikriteeriumites sõnastust muudetakse:

2. Õppeprogrammi eesmärgid

Õppijakesksete ja selgelt sõnastatud eesmärkide põhjal peab olema võimalik otsustada, kas programmi tegevused vastavad püstitatud eesmärkidele ja võimaldab hinnata tulemuste saavutamist.

Kriteeriumid:

2.1. On loetletud programmi lõpuks saavutatavad õpitulemused: teadmised, oskused ja hoiakud.

2.2 On välja toodud seosed riikliku õppekavaga:

- 1) milliseid **riikliku õppekava õpitulemuste** saavutamist toetab antud õppeprogramm, kasvõi osaliselt? Vali ja kirjuta kuni 4 toetatavat õpitulemust riiklikust õppekavast välja koos sealse numeratsiooniga. Nt *Loodusõpetus, I kooliaste: 22) tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist;*
- 2) on valitud ja märgitud kuni 3 üldpädevust, mille arendamist programmi tegevused kõige enam toetavad;
- 3) on märgitud **läbivad teemad**, mille sisu on seostatud programmi temaatikaga. Lisa ühe lausega, kuidas programm valitud läbivat teemat/teemasid toetab;
- 4) on märgitud **õppeainete lõiming**, kui see kajastub programmi tegevustes.

2.3. On selgelt kirja pandud programmis käsitletava teema seosed jätkusuutliku arengu põhimõtetega - kuidas käsitletakse seostatult loodus-, kultuuri-, sotsiaalset ja/või majanduslikku keskkonda.

2. Õppeprogrammi eesmärgid

Programmi eesmärkideks on nii õpitulemused, valitud arendatavad üldpädevused kui ka käsitletava teema seosed jätkusuutliku arenguga. Selged ja õppijakeskselt sõnastatud eesmärgid võimaldavad lugejal otsustada, kas programmi teemad ja tegevused toetavad nende saavutamist ja võimaldavad hiljem hinnata tulemuste kvaliteeti.

Kriteeriumid:

2.1. On loetletud, milliste keskkonnateadlikkust suurendavate õpitulemuste (teadmised, oskused, hoiakud) saavutamist programm toetab;

2.2 On välja toodud seosed riikliku õppekavaga:

- 1) milliseid riikliku õppekava õpitulemuste saavutamist toetab antud õppeprogramm, kasvõi osaliselt? Vali ja kirjuta kuni 4 toetatavat õpitulemust riiklikust õppekavast välja koos sealse numeratsiooniga ja sõnastust muutmata ja lühendamata. Nt *Loodusõpetus, I kooliaste: 22) tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist;*
- 2) on valitud ja märgitud kuni 3 üldpädevust, mille arendamist programmi tegevused kõige enam toetavad;
- 3) on märgitud läbivad teemad, mille sisu on seostatud programmi temaatikaga. Lisa ühe lausega, kuidas programm valitud läbivat teemat/teemasid toetab;
- 4) on märgitud õppeainete lõiming, kui see kajastub programmi tegevustes.

2.3. On selgelt kirja pandud õppeprogrammi temaatika seosed läbiva teemaga Keskkond ja jätkusuutlik areng - kuidas käsitletakse seostatult looduse ja inimese suhteid (kultuuriline ja/või majanduslik vaatenurk).

Aprill 2025

Oktoober 2025

Kus veel on kvaliteedikriteeriumites sõnastust muudetakse:

3. Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Programmi sisu ja meetodite kirjeldus moodustab programmidokumendi põhiosa ning selle põhjalik kavandamine tagab kogu programmi ladusa läbiviimise ja eesmärkides kirjeldatud õpitulemuste saavutamise.

Kriteeriumid:

- 3.1. Programmis esitatud peamised sisuteemad moodustavad terviku ja tagavad eesmärkide saavutamise;
- 3.2. Valitud metoodika on otstarbekas ja sihtrühma arvestav; tegevused on mõtestatud ja eesmärgipärased;
- 3.3. Kasutatakse aktiivõppemeetodeid, mis on kaasavad ja toetavad tõhusat õppimist;
- 3.4. Kasutatavad materjalid ja vahendid sobivad metoodikaga, on asja- ja eakohased ning neid on õpilaste arvu arvestades vajalikul hulgal;
- 3.5. Ajakasutus on otstarbekas, võimaldab sihtrühmal tõhusalt õppida (õpitu kohta küsimusi küsida, ise vastuseid pakkuda - arutleda ja mõtestada);
- 3.6. Programmi sisu ja tegevused sisaldavad võimalusel looduskontakti, mis kujundavad positiivset suhtumist loodusesse;
- 3.7. Sisu on teaduspõhine; Uues on see punkt nüüd 3.2
- 3.8. Programm lõpeb kokkuvõttega veendumaks, et eesmärkides kirjeldatud õpitulemused on saavutatud.

3. Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Programmi sisu ja meetodite kirjeldus moodustab programmidokumendi põhiosa ning selle läbimõeldud kavandamine tagab kogu programmi ladusa läbiviimise ja eesmärkide saavutamise. Kvaliteeditsüklil algab eesmärkide seadmisest ja lõpeb tulemuste hindamisega.

Kriteeriumid:

- 3.1. Programmis esitatud peamised sisuteemad moodustavad terviku ja toetavad eesmärkide saavutamist;
- 3.2. Sisu on kooskõlas teadusliku maailmapildiga;
- 3.3. Valitud metoodika on otstarbekas ja sihtrühma arvestav (eakohane); tegevused on mõtestatud ja eesmärgipärased;
- 3.4. Kasutatakse aktiivõppemeetodeid, mis on kaasavad ja toetavad tõhusat õppimist;
- 3.5. Kasutatavad materjalid ja vahendid sobivad metoodikaga, on asja- ja eakohased ning neid on õpilaste arvu arvestades vajalikul hulgal;
- 3.6. Ajakasutus on otstarbekas, võimaldab sihtrühmal tõhusalt õppida (õpitu kohta küsimusi küsida, ise vastuseid pakkuda - arutleda ja mõtestada);
- 3.7. Programmi sisu ja tegevused sisaldavad mõtestatud looduskontakti ja kujundavad positiivset suhtumist loodusesse;
- 3.8. Programm lõpeb kokkuvõttega veendumaks, et eesmärkides kirjeldatud õpitulemused on teadvustatud.

Aprill 2025

Oktoober 2025

Kus veel on kvaliteedikriteeriumites sõnastust muudetakse:

4. Õppekeskkond (programmi läbiviimise koht)

Programmi läbiviimise koht peab toetama programmi eesmärkide saavutamist. Väljasõit on põhjendatud, kui programmi eesmärkide saavutamiseks vajatakse tavapärasest koolikeskkonnast ja selle lähiümbrusest erinevat õppekeskkonda.

Kriteeriumid:

- 4.1. Õppekeskkond ja selle eripära toetavad eesmärkides kirjeldatud tulemuste saavutamist ja on selleks vajalik;
- 4.2. Õppekeskkond on turvaline. Ohutuse tagamiseks on programmi kirjelduses nimetatud vajalikud meetmed. On kirjas, millal lepitakse grupiga kokku ühised käitumisreeglid;
- 4.3. Programmi kirjelduses on teave erivajadustega õpilaste võimaluste või võimaluste puudumise kohta õppeprogrammis osalemiseks. Täpsustatakse, kui on vajalikud erikokkulepped.

Aprill 2025

4. Õppekeskkond (programmi läbiviimise koht)

Programmi läbiviimise koht peab toetama programmi eesmärkide saavutamist. Väljasõit on põhjendatud, kui programmi eesmärkide saavutamiseks vajatakse tavapärasest koolikeskkonnast ja selle lähiümbrusest erinevat õppekeskkonda.

Kriteeriumid:

- 4.1. Õppekeskkond ja selle eripära toetavad eesmärkides kirjeldatud tulemuste saavutamist ja on selleks vajalik; õppekeskkonna eripärad on märgitud (matkaraja pikkus, kitsad trepid, laudtee, hakkpuidurada, künklik maastik, soine ala vms); Varem oli see 1.6 juures
- 4.2. Õppekeskkond on turvaline. Ohutuse tagamiseks on programmi kirjelduses nimetatud vajalikud meetmed. On kirjas, millal lepitakse grupiga kokku ühised käitumisreeglid;
- 4.3. Programmi kirjelduses on teave erivajadustega õpilaste võimaluste või võimaluste puudumise kohta õppeprogrammis osalemiseks. Täpsustatakse, kui on vajalikud erikokkulepped.

Oktoober 2025

Kus veel on kvaliteedikriteeriumites sõnastust muudetakse:

5. Juhendaja kvalifikatsioon ja õpetaja roll

Juhendajal on õppeprogrammi õnnestumises võtmeroll ja selleks vajalikke eeldusi on sageli keeruline kirjeldada. Programmi valiku üle otsustav õpetaja peaks eelnevalt teadma, kes asub programmi kirjelduses antud lubadusi ellu viima. Juhendaja kvalifikatsioon on üks vajalikke eeldusi teaduspõhise programmi läbiviimiseks.

Õppeprogrammi tulemuslikkus sõltub koostööst õpetajaga. Õpetaja peab olema teadlik enda rollist nii enne programmi, programmi ajal ja peale õppeprogrammi.

Kriteeriumid:

- 5.1. On märgitud programmi läbiviija(te) nimed, hariduslik taust, kompetentsus ja kogemused selle programmi kontekstis. Kui juhendajaid on rohkem, saab vajadusel linkida oma kodulehele vastava info juurde;
- 5.2. On kirjas programmi pakkuja ootused saatvale õpetajale tema rolli ja panuse osas enne õppeprogrammile tulemist, selle ajal ja peale õppeprogrammi toimumist.

Aprill 2025

5. Juhendaja kvalifikatsioon ja õpetaja roll

Juhendajal on õppeprogrammi õnnestumises võtmeroll ja selleks vajalikke eeldusi on sageli keeruline kirjeldada. Programmi valiku üle otsustav õpetaja peaks eelnevalt teadma, kes asub programmi kirjelduses antud lubadusi ellu viima.

Juhendaja kvalifikatsioon on üks vajalikke eeldusi teaduspõhise programmi läbiviimiseks. Õppeprogrammi tulemuslikkus sõltub koostööst õpetajaga. Õpetaja peab olema teadlik enda rollist nii enne programmi, programmi ajal ja peale õppeprogrammi.

Kriteeriumid:

- 5.1. On märgitud programmi läbiviija(te) nimed, hariduslik taust ja kogemused (nt mis aastast on juhendaja rollis). Kui juhendajaid on rohkem, saab vajadusel linkida oma kodulehele vastava info juurde;
- 5.2. On kirjas programmi pakkuja ootused saatvale õpetajale tema rolli ja panuse osas enne õppeprogrammile tulemist, selle ajal ja peale õppeprogrammi toimumist.

Oktoober 2025

Kus veel on kvaliteedikriteeriumites sõnastust muudetakse:

6. Kooskõlastamine ja tagasiside

Ootuste ja vajaduste täpsustamine enne programmi toetab programmi sujuvat toimumist. Õpetaja poolt programmile antud tagasiside aitab kaasa lasteaia/kooli ja keskuse koostööle ja programmide täiustamisele.

Aprill 2025

- 6.1. On kirjas, millal ja kuidas toimub infovahetus enne programmile tulekut kooli/lasteaia ja keskuse vahel. Vajadusel toimub programmi eesmärkide ja tegevuskava täpsustamine, lepitakse kokku, kas on vaja õpilasi eelhäälestada jms;
- 6.2. On kirjas, millal ja kuidas küsitakse programmil osalenud õpetajalt tagasisidet kogu õppeprogrammi kvaliteedi kohta.

6. Kooskõlastamine ja tagasiside

Ootuste ja vajaduste täpsustamine enne programmi toetab programmi sujuvat toimumist. Õpetaja poolt programmile antud tagasiside aitab kaasa lasteaia/kooli ja keskuse koostööle ja programmide täiustamisele.

Oktoober 2025

-
- 6.1. On kirjas, millal ja kuidas toimub infovahetus enne programmile tulekut kooli/lasteaia ja keskuse vahel. Vajadusel toimub programmi eesmärkide ja tegevuskava jms täpsustamine vastavalt sihtrühma vajadustele;
 - 6.2. On kirjas, millal ja kuidas küsitakse programmil osalenud õpetajalt tagasisidet kogu õppeprogrammi kvaliteedi kohta.

10. novembriks esitatud küsimused:

1. Kas saaksite palun tuua näited, kuidas ja kui palju sõnastada programmi kirjelduses seoseid jätkusuutliku arenguga:

1.-3. klassi tasemel

4.-6. klassi tasemel.

Eriti just esimese klassi sügisel tundub see pisut keerukas teema käsitlemaks seda metsas või soos. Ehk näidete varal saab selgemaks nii mulle kui teistelegi.

Need seosed võivad olla väga lihtsad, vastavalt vanusele:

Arutletakse, kuidas saame ise metsa/raba hoida siin liikudes (kokkulepete tegemisel: kõik, mis ma olen kaasa võtnud, viin ka linna tagasi jne, ei murra oksa) või miks on siia tehtud laudrada või kuidas meile inimestele mets/raba oluline on, kuidas meid toetab (näiteks milliseid marju saame soost?).

10. novembriks esitatud küsimused:

2. Tahaksin täpselt teada, kus miski täpselt peab olema, kas eesmärkide all peavad õpitulemused olema copy-pastega või seos õppekavaga all? Kuhu tuleb kirjutada teemad?

Õpitulemused/eesmärgid: Õppeprogrammi jooksul taotletavad konkreetsed oskused teadmised, väärtused (ei pea olema copy-pastiga õppekavast vaid oma sõnastuses konkreetsed asjad, mis on seotud konkreetselt antud programmi temaatika ja tegevustega).

Seosed õppekavaga: seal peab copy -past tegema koos järjekorranumbriga riiklikus õppekavas toodud ÕPITULEMUSTE alt, millega on seosed programmi tegevuste ja õpitulemustega (vähemalt osaliselt).

See on kvaliteedikriteerium 2.2

Vali ja kirjuta kuni 4 toetatavat õpitulemust riiklikust õppekavast koos sealse numeratsiooniga, sõnastust muutmata ja lühendamata.

Nt Loodusõpetus, I kooliaste: 22) tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist;

10. novembriks esitatud küsimused:

3. Kas kestuse osas on OK kirjutada ajavahemik (eriti lasteaiaprogrammi, 1. kl, ootamatu keelekümbelus grupi puhul), nt 60-90 min? Et olenevalt grupi püsivusest....

Ei ole väga hea variant, parem oleks teha 1 programm tavaklassile (lühem) ja teine keelekümbeluse aegu arvestav ja pikem. Siis on selgem, saab tegevused ja temaatika ulatuse varem läbi mõelda jne.

10. novembriks esitatud küsimused:

4. Õppeprogrammi sisu ja metoodika - kui põhjalikult lahti kirjutada mängud vm sisutegevused ja kasutatavad vahendid, et kõik oleks selge ja hindajal ei tekiks lisaküsimusi? Tekkis küsimus, kuna hindamiskriteeriumites on: Kasutatavad materjalid ja vahendid sobivad metoodikaga, on asja- ja eakohased ning neid on õpilaste arvu arvestades vajalikul hulgal.

Ei pea mängu lahti kirjutama, piisab, kui on nimetatud mängu nimi ja on aru saada, mida selle abil õpitakse. Aga sellest saab aru juba siis, kui mängu on nimetatud *Õppeprogrammi tegevused ja ajakava* juures õpitava teema juures.

Kirja võiks panna ka mängutüübi (lauamäng, liikumismäng jne) kui on võimalik. Siis on näha, kas vahendid sobivad mänguga või mis vahendeid on mänguks vaja.

Vahendite loend koos vahendite hulgaga aitab mõista õpilaste kaasatuse taset ja on aktiivõppe olemasolust arusaamiseks väga oluline. Vahendeid võib loetleda ka näiteks nii: kogu klassile:; igale rühmale (3-4 liiget):; paari peale:; igale õpilasele:

10. novembriks esitatud küsimused:

5. Kas 1.06.26-ks aeguva märgisega programmid tuleb esitada nüüd 31.12.25_ks?

Ei, aasta alguses võtame vastu ainult 01.09.2025 ja 01.01.2026 aeguvate märgistega ajakohastatud kirjeldusi.

01.06.2026 aeguvate märgistega programmide kirjelduste uuendamise kohta saame anda infot kevadel.

10. novembriks esitatud küsimused:

6. Millal võiks tulla järgmine "Murakamärgise" taotlusvoor päris uutele programmidele (kui ei jõudnud praegu esitada)? Kas okt 2026 või ka nt kevadel? :)

Kõige suurem tõenäosus, et siiski sügisel 2026.

Jaanuarist aprillini hinnatakse ajakohastatud kirjeldusi, mille märgis aegus septembris ja jaanuaris 2026. Neid võib tulla väga palju, sest kokku aegub 394 murakamärgisega kirjeldust, millest paljud olid kirjutatud mitmele sihtrühmale korraga.

Head koostööd,
toredaid elamusi õppimisel ja õpetamisel!